

УДК 502.72: (477.84)

Л. Рябуха, магістр, гр. ЕО-23М

Науковий керівник: В. Гулай, к.с.-г.н., доцент

Центральноукраїнський національний технічний університет

ЗНАХІДКИ ЧУЖОРІДНОГО ВИДУ - ВОГНІВКИ САМШИТОВОЇ (*CYDALIMA PERSPECTALIS*) НА ТЕРИТОРІЇ М. КРОПИВНИЦЬКИЙ

У статті наведено інформацію про виявлення нового чужорідного виду комах – шкідників на території м. Кропивницький, який може становити потенційну загрозу.

вогнівка самшитова, комахи-шкідники, чужорідний вид, біорізноманіття

Постановка проблеми. Вогнівка самшитова (*Cydalima perspectalis*) вважається відносно новим видом-шкідником для території України. Перші екземпляри цих комах були виявлені у 2014 році у Закарпатській області. З того часу встановлено нові осередки існування шкідника, який стрімко поширився по території нашої держави.

Актуальність дослідження. Науковцями та натуралістами-аматорами виявлено екземпляри імаго та гусені у Чернівецькій, Тернопільській, Хмельницькій, Київській, Сумській, Харківській, Запорізькій, Одеській та інших областях. Про це свідчать наукові публікації [1-5] та чисельні дані з таких інтернет ресурсів, як iNaturalist та Ukrbin.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає у виявленні екземплярів нового чужорідного виду комах - шкідників для території Центральної України.

Для досягнення поставленої мети визначені наступні завдання:

1. Обстеження протягом весняно-осіннього сезону 2024 року кущів самшиту вічнозеленого (*Vixus sempervirens*) в межах м. Кропивницький на наявність пошкоджень гусінню.

2. Відбір виявлених екземплярів гусені для визначення в лабораторних умовах з метою підтвердження приналежності до виду *C. perspectalis*

Об'єктом дослідження є комахи виду *Cydalima perspectalis* на різних стадіях свого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Походить вогнівка самшитова зі Східної Азії. Дорослий метелик досить великого розміру - розмах крил до 45 мм. Крила широкі закруглені, складаються з безлічі поздовжніх вузьких сегментів на зразок віяла, світло-блакитні, з коричневою окантовкою по краю, низ обрамлений бахромою з коротких тонких волосків. У спокійному стані крила складені «будиночком» [фото 1].

Гусениці народжуються жовтувато-зеленого кольору. Довжина молодої личинки - 1-2 мм. Голова велика і чорна. У міру дорослішання колір личинки змінюється на більш темний, а з боків утворюються чорні і білі лінії. На кожному боці по 1-й товстій чорній лінії та по декілька тонких білих ліній. Також на тілі гусениці з'являються темні опуклі крапки. Розвиток личинок за чотири тижні досягає максимум 35 - 40 мм. За особливостями біології гусінь цього виду комах належить до стенофагів, що живляться переважно листям рослин роду самшит (*Vixus*). Найбільш поширеним в Україні представником з цього роду є самшит вічнозелений, тому саме він є кормовою базою для гусені вказаного виду вогнівки. Поїдаються в основному листя та молоді пагони. Іноді, за відсутності необхідної кормової бази, ці шкідники можуть живитись іншими видами деревно-чагарникової рослинності. В умовах природних ареалів значної шкоди не завдають. В умовах нашої держави їх

шкодочинна діяльність призводить до значних пошкоджень кущів самшиту, який за особливостями своєї біології поновлюється досить тривалий час.

Фото 1. Імаго вогнівки самшитової (*Cydalima perspectalis*)

В Україні не має природних осередків зростання самшиту, а представники цього роду рослин найчастіше використовуються для озеленення і створення живоплотів в населених пунктах. З цим частково пов'язані основні осередки поширення шкідника. Найбільше випадків зустрічей трапляється у обласних центрах та містах, але розповсюдження цього виду, на нашу думку, значно ширше і їх наявність слід відстежувати, як і в сільській місцевості так і природних стаціях. Часте виявлення в містах слід пов'язувати з зосередженням значної кількості екземплярів самшиту, що часто використовується для озеленення. Крім того не виключається можливість завезення заражених шкідником екземплярів кущів цього виду рослин для реалізації з інших частин держави чи світу. Разом з тим імаго вогнівки має здатність до польоту і може самостійно поширюватися від місця виплоджування. В умовах клімату нашої країни ці комахи можуть давати декілька поколінь протягом одного весняно-осіннього сезону, що сприяє зростанню їх кількості.

У м. Кропивницький нами вперше виявлено один екземпляр імаго вогнівки самшитової у жовтні 2023. Вибіркове обстеження кущів самшиту в межах міста протягом весняно – осіннього сезону 2024 року виявило осередки існування цього виду комах. В наслідок їх активної діяльності гусені досліджуваного виду комах протягом теплої пори року було пошкоджено чимало кущів самшиту вічнозеленого, окремі екземпляри рослин засохли. Однією з можливих причин загибелі рослин може бути діяльність гусені комах – шкідника.

Окрім наших спостережень, наявність вогнівки у зазначеному обласному центрі вказує натураліст з ніком – [ladysunko](https://www.inaturalist.org/observations/179195591) на сайті iNaturalist (<https://www.inaturalist.org/observations/179195591>). Нею було виявлене імаго у серпні 2023 року, що підтверджується відповідним фотоматеріалом.

Висновки. Виявлення вогнівки самшитової у м. Кропивницький дає можливість стверджувати про початкові стадії інвазії цього шкідника у місті. Варто звернути увагу на наявні екземпляри самшиту в межах обласного центру та прилеглих територіях і у разі виявлення гусені вчасно провести обробку інсектицидами уражених екземплярів кущів.

Список літератури

1. Мерзлікін І. Знахідки інвазивних видів соснового насінневого клопа *Leptoglossus occidentalis*, самшитої вогнівки *Cydalima perspectalis*, іспанського слимака *Arion lusitanicus* та дрейсени поліморфи *Dreissena polymorpha* – на північному сході України (Сумська і Чернігівська області) // Стан і біорізноманіття екосистем Шацького національного природного парку та інших природоохоронних територій, всеукраїнська наукова конференція (2022, Львів). Львів: СПОЛОМ, 2022. с. 101-103.
2. Uzhevskaya, S.P., Korytnianska, V.G. New records of *Cydalima perspectalis* (Lepidoptera, Crambidae) in the South of Ukraine. *Ukrainska entomofaunistyka*. 2018. №9(1), P. 5–7.
3. Shparyk, V. Yu., Zamoroка, A. M. A brief overview of *Cydalima perspectalis* (Walker, 1859) (Lepidoptera: Crambidae) distribution in Ukraine: evidence from professional and citizen science. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Біологія*. 2019. № 46-47, с. 37–41. URL: <https://doi: 10.24144/1998-6475.2019.46-47.37-41>
4. Бабицький, А. І., Геряк, Ю. М., Заморока, А. М., Кавурка, В. В., Корнєєв, В. О., Назаренко, В. Ю., Попов, Г. В., Прохоров, О. В., Пушкар, Т. І., Фурсов, В. М., Чернєй, Л. С. Матеріали до фауни інвазійних чужорідних комах (Insecta) України. *Ukrainska entomofaunistyka*. 2023. №14(3), с. 1–29. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10205826>
5. Знахідки чужорідних видів рослин та тварин в Україні. (Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 29). Київ; Чернівці : Друк Арт, 2023. 520 с.